

16. 8. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Reakce na článek „Pojetí smluvní pokuty v NOZ s akcentem na (ne)moderaci smluvní pokuty“

Na stránkách www.epravo.cz byl 5. srpna 2013 uveřejněn článek Pojetí smluvní pokuty v NOZ s akcentem na (ne)moderaci smluvní pokuty[1], k jehož závěrům považujeme za nutné se vyjádřit. Autor se v druhé části článku zabývá ustanovením § 2051 nového občanského zákoníku (dále jen „NOZ“), které dává dlužníkovi možnost v případě nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty podat soudu návrh na její snížení až na hodnotu vzniklé škody. Autor dále upozorňuje na ustanovení § 580 NOZ, který stanoví hlavní důvody neplatnosti právního jednání, a § 588 NOZ, který upravuje případy absolutní neplatnosti právního jednání.

Autor v závěru části článku o moderaci smluvní pokuty uvádí, že *„Přihlédneme-li k velmi malé účasti žalovaných v civilněprávních soudních jednáních, jejichž předmětem je vymožení pohledávky, lze předpokládat, že v praxi bude nárok žalobce na nepřiměřenou smluvní pokutu zamítán dle ust. § 580 NOZ ve spoj. s ust. § 588 NOZ, smysl moderace dle ust. § 2051 NOZ v konfrontaci s ust. § 580 a § 588 NOZ mi tedy v této souvislosti uniká. Podotýkám, že možným východiskem z této situace pak může být procesní poučení účastníka soudem dle ust. § 118a o. s. ř. o možnosti vznést návrh na snížení smluvní pokuty, kdy lze předpokládat, že dostavivší žalovaní k soudnímu jednání, tohoto postupu využijí, a tak se dostáváme do situace, kdy nedostavení se žalovaného k soudnímu projednání věci a následné zamítnutí žaloby na zaplacení nepřiměřené smluvní pokuty pro rozpor s dobrými mravy bude pro žalované paradoxně daleko příznivější než dostavení se k jednání a moderování nepřiměřené smluvní pokuty.“*

Autor článku vykládá ustanovení NOZ způsobem, který je typický pro současnou právní úpravu, kdy je neplatnost, často absolutní, spatřována div že ne za každým odstavcem smlouvy. NOZ se však od této koncepce odklání, což je třeba při práci s ním mít na paměti. V úvodních ustanoveních NOZ je stanoveno, že tento zákon má být vykládán v souladu se zásadami, na kterých spočívá, a s jeho smyslem. Jednou z výslovně zmíněných zásad pak je, že smlouvy mají být plněny. Oddíl o neplatnosti právního jednání začíná ustanovením § 574, který stanoví, že na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné. Dále pak NOZ upřednostňuje neplatnost relativní, před neplatností absolutní. Absolutní neplatnost, ke které soud přihlíží i bez návrhu a kterou autor dovozuje, je v pojetí NOZ „záchrannou brzdou“ pro extrémní případy, kdy se právní jednání zjevně přiči dobrým mravům nebo odporuje zákonu a zároveň narušuje veřejný pořádek.

V případě smluvní pokuty však NOZ výslovně dává dlužníkovi možnost v autorem zmíněném § 2051, aby navrhl soudu snížení smluvní pokuty, pokud ji považuje za nepřiměřenou. Pokud zákon upřednostňuje platnost právního jednání před jeho neplatností a dává osobě, která by případně byla neplatností chráněna, jinou možnost obrany, než domáhání se neplatnosti, pak závěr o neplatnosti ustanovení smlouvy, kterým je stanovena nepřiměřená smluvní pokuta, považujeme za vadný.

Navíc, pokud autor dospěl k závěru, že je na takové ustanovení smlouvy třeba pohlížet jako na neplatné, neboť je v rozporu s dobrými mravy, (a to aniž by se zabýval otázkou, zda je každá nepřiměřená smluvní pokuta nemravná a v jakém případě se smluvní pokuta zjevně přičí dobrým mravům, a tudíž lze uzavřít, že ujednání o ní je absolutně neplatné (§588 NOZ)), měl se také zabývat aplikací ustanovení § 577 NOZ, které stanoví, že pokud je důvod neplatnosti jen v určení množstevního, časového, územního nebo jiného rozsahu, soud jej změní tak, aby odpovídal spravedlivému uspořádání.

Závěr autora článku o tom, že pro dlužníka, kterému smluvní pokuta přijde nepřiměřená, je lepší se nedostavit k soudu, neboť pak ho soud smluvní pokuty „zbaví“ na základě úvahy o absolutní neplatnosti, zatímco pokud by se soudního jednání zúčastnil, soud by pokutu „jen“ snížil, považujeme za naprosto chybný. Obecně, v případě absolutní neplatnosti musí soud postupovat stejně, ať se dlužník jednání zúčastní nebo ne. Ve vztahu k nepřiměřené smluvní pokutě jsme však toho názoru, že nelze dojít k závěru o neplatnosti právního jednání, neboť zákon nabízí jinou možnost obrany, která zachová platnost ustanovení, což je v souladu s filosofií, na které je NOZ vystavěn. Navíc závěr o neplatnosti by vedl vzhledem k ustanovení § 577 NOZ k totožnému postupu soudu jako v případě aplikace § 2051, pouze oklikou přes rozpor s dobrými mravy. Výsledkem tak v obou případech bude moderace smluvní pokuty soudem, cesta přes neplatnost, tedy neskýtá vyšší míru ochrany, a proto není důvod nevyužít postup, který přímo pro danou situaci zákon nabízí. Na závěr bychom snad ještě upozornili, že subjektivní pocit nepřiměřenosti smluvní pokuty, který by dlužníka vedl k neúčasti u soudního jednání, nemusí znamenat, že smluvní pokutu bude za nepřiměřenou považovat i soud, a proto by se dlužník měl vždy soudního jednání zúčastnit, v opačném případě je pravděpodobné, že soud vydá rozsudek pro zmeškání, který znamená plný úspěch věřitele ve věci.

Mgr. Kristýna Faltýnková,
advokátní koncipient

[PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář](#)

Jáchymova 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 430 111

Fax: +420 224 235 450

e-mail: office@prkpartners.com

---

[1] Mgr. Bc. Martin Havlík, Pojetí smluvní pokuty v NOZ s akcentem na (ne)moderaci smluvní pokuty, dostupné na www.epravo.cz, k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)